

EN IFRÅGASATT YTTRANDEFRIHET

2015-03-11

Av: Hållbar Stad

Mathias Leveborn är representant för Vänsterpartiet i Södermalms stadsdelsnämnd och styrelseledamot i Graffitifrämjandet. Han vill införa fler lagliga väggar i Stockholm. Enligt honom handlar det om visuell yttrandefrihet, om att skapa ett jämlikt tillträde till offentligheten.

Mathias Leveborn är van att möta människor som direkt förknippar graffiti med kriminalitet. För honom är det en myt. Han anser att den typen av åsikter är förankrade i ett svartmålande av graffitin som kulturellt uttryck. Ofta handlar debatten om graffitins status som antingen konst eller skadegörelse. Många spaltmeter av olikartade åsikter finns att förkovra sig i för den som vill. Just i detta sammanhang är det inte så relevant. Det som däremot är intressant ur demokratisynpunkt är graffitins grundläggande tanke om att ta stadens väggar i anspråk. Den används som ett medel för att synas, för att uttrycka sig och för att ifrågasätta vem offentligheten egentligen tillhör. Många privatpersoner ser graffitin som något skrämmande, något som gör staden till en otryggare plats. Ur Mathias Leveborns synvinkel är den snarare en symbol för demokrati.

Varför är graffitin viktig?

– Graffitin bygger på en grundläggande demokratisk princip: att alla ska ha rätt till det offentliga rummet. Det är där vi lever och det är där vi kan utöva våra rättigheter. Demokratin och revolutionen är sprungen ur gatan, gatan är vårt gemensamma.

Mathias talar om hur reklamen får uppta så mycket av vårt synfält, om hur den får täcka hela väggar och blända oss med sitt neonljus. Han pekar mot en elektronisk skylt på Götgatan som just nu gör reklam för MediaMarkt. Den färgar hela gatan röd.

– Det som hänt är att det gemensamma har blivit enskildas ägodel. Vår yta har tagits ifrån oss och vi har förbjudits att använda den. Vi får över huvud taget inte kommunicera i det offentliga rummet.

Mathias Leveborn har varit engagerad i graffiti frågor sedan högstadiet. Bland annat har han varit involverad i att öppna en laglig vägg i hemstaden Västerås och numera är han styrelsemedlem i föreningen Graffitifrämjandet. Just nu strävar han efter att få till en öppen vägg vid Zinkensdams IP där stadens graffitikonstnärer kan få fritt spelrum. Men det är en hård kamp att föra. Enligt Mathias Leveborn finns det många människor som gärna ställer sig i vägen för de lagliga väggarnas tillblivelse. Det är just detta, att ett kulturellt uttryck motarbetas så hårt, som engagerar honom.

Varför tror du att motståndet mot graffitin är så starkt?

– Jag vet inte, det är svårt att säga. Sverige som land och Stockholm som stad sticker ut internationellt på ett väldigt osmickrande sätt. Inte i något annat land eller i någon annan stad har det funnits ett sådant motstånd mot graffitin. Det handlar om en inskränkning av vår yttrandefrihet som är högst bekymmersam.

Mathias tror även att det handlar om att graffitin utmanar ett ideal som är starkt befäst i den svenska kulturen, nämligen äganderätten. Då gäller inte längre någon yttrandefrihet.

- Det är lätt att tillåta något som utmanar en annan grupp men svårt att tillåta ett ifrågasättande av det egna. Alla vill skydda sitt eget och sina egna principer. Man står bara upp för yttrandefriheten när den är "ofarlig".

Det är svårt att tala om graffiti som en rättighet. Lättare är det att se den som en form av motstånd. Eller som ett sätt att belysa vem och vad det är som får ta plats. Mathias påpekar att man på ett filosofiskt plan skulle kunna rättfärdiga att alla ska få måla precis vart de vill. På ett filosofiskt plan kan man säga att det är moraliskt rätt. Alla borde ha samma rätt till staden, det borde väl vara socialt hållbart? Men i praktiken är det för komplicerat. Det skapar för mycket konflikt och det strider för mycket mot de allra mest grundläggande idealen. Än så länge får han nöja sig med att kämpa för att en enda vägg ska vara medborgarnas att pryda.

Nästa artikel kommer att handla om en annan sorts demokrati i stadsrummet, om *Staden vi vill ha* och om behovet av att flytta beslutsfattandet närmare stadens medborgare.